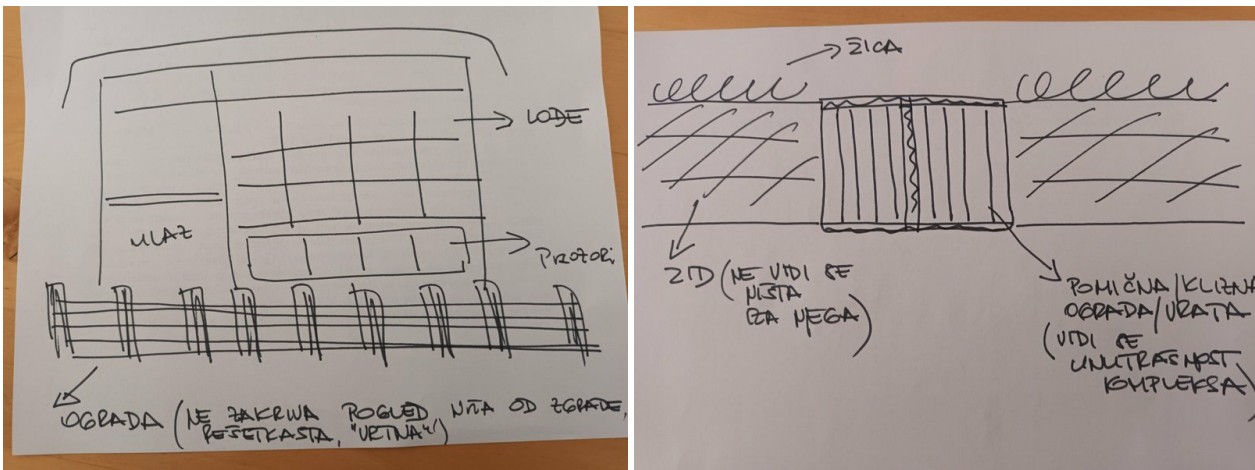

Ograde, zidovi i žice u unutrašnjosti

Iva Pleše

Sustavu nadzora kretanja migranata, osim **barijera na vanjskim granicama teritorija**, pripadaju i one podignute u unutrašnjosti teritorija koje okružuju i presijecaju **detencijske** centre, prihvatilišta za tražitelje azila, ali i mjesta koja su manje očito povezana s iregulariziranim migracijama. Sve tako ograđene prostore može se sagledavati kao dio interioriziranih granica materijaliziranih u obliku različitih tipova barijera koje predstavljaju veće ili manje prepreke onima kojima su namijenjene. Jedna od takvih barijera jest ona oko **Porina**, zagrebačkog prihvatilišta za tražitelje azila, koju bi se, unatoč njezinoj naglašenoj odjeljujućoj funkciji, moglo označiti kao manju prepreku, ili više simboličnu u usporedbi s onom oko, primjerice, detencijskog centra Ježevo, s obzirom na to da uglavnom ne priječi, iako usmjerava, izlazak ljudi iz prostora prihvatilišta i ulazak u njega. Ježevska barijera, zajedno s drugim elementima detencijskog sustava i nadzora, onemogućava izlaz onima koji su unutar nje zatvoreni te njihovu komunikaciju – iako **ne nužno svaku** (usp. **Protest proti detencije v Postojni**) – s fizičkom okolinom centra. Barijera koja okružuje, službenim nazivom, Prihvatni centar za strance Ježevo (u tehničkom smislu zapravo zid postavljen uokolo kompleksa, sa žicom na vrhu, i pomičnom metalnom ogradom/vratima za ulaz i izlaz) priziva sliku pojedinih državno-graničnih barijera, dakle onih uz vanjske granice teritorija, čvrstih temelja i neprobojnih svojstava. No i barijera oko Porina u pojedinim je razdobljima, osim što i inače odjeljuje prostor prihvatilišta od njegove okoline i vizualno ga a onda i na druge načine čini distinktivnim, bila, u kombinaciji s pravilima u vezi slobode kretanja, itekako restriktivna, i to upravo onda kada je – iako već ranije planirana – i izgrađena, na početku i za vrijeme epidemije bolesti COVID-19 (usp. Grubiša 2022: 6-8; Perić 2020).

Crtež ograde kod Porina (lijevo) i zida oko Ježeva (desno). Decembar 2022. Autor i foto: Iva Pleše

Veće ili manje prepreke unutar teritorija predstavljaju ili su predstavljale i barijere uokolo te unutar drugih prihvatnih centara ili kampova na ovim prostorima, recentnih ili onih podizanih za **dugog ljeta migracije**, primjerice barijere u **distribucijskom šatoru** u **kampu u Slavanskom Brodu**, iza kojih su, odvojeni od ljudi u pokretu, stajali radnici humanitarnih organizacija i volonteri (Petrović 2017: 50), ili one koje su, zajedno s policijom, omeđivale redove ljudi u čekanju (Škokić i Jambrešić Kirin 2017: 87). Slavnskobrodski kamp ali i drugi kampovi i srodni prostori, poput primjerice prihvatnog centra u Dobovi, bili su ne samo okruženi nego i barijerama gusto premreženi (usp. Hameršak i Pleše 2017).

Kamp u Slavanskom Brodu. Ograde. 1. 3. 2016. Foto: Marijana Hameršak

Kamp u Slavonskom Brodu, ograde u distribucijskom šatoru. Lijevo: uoči dolaska vlaka. Foto: Tea Škokić. Desno: ograda u vrijeme tranzita, između volontera i ljudi u pokretu. 1. 3. 2016. Foto: Marijana Hameršak

Prepreke unutar teritorija podignute radi migranata nalaze se i na manje očekivanim mjestima, poput primjerice beogradskih parkova u kojima su u vrijeme nakon zatvaranja **balkanskog koridora** plastične mrežaste narančaste barijere zaokružile travnate površine kako bi migrantima spriječile pristup mjestima odmora te ih tako, zajedno s drugim poduzetim mjerama, udaljile iz središta grada (Bez nec et al. 2016: 58). Jedna od recentnih barijera svakako je i ona uz tzv. **humanitarnu stanicu** koju je krajem 2022. postavio Grad Zagreb u blizini Glavnog kolodvora, tik do ruševne zgrade Paromlina. Radi se o staroj i već na prvi pogled opasnoj, od raznih materijala i dijelova skrpanoj ogradi koja je sada iskorištena i za tu novu funkciju odijeljivanja ljudi u pokretu u šatorskoj nastambi za samo dnevnu uporabu, od „ostatka“ grada. Ta barijera, zajedno s policajcem u civilu, kako smo svjedočili sredinom prosinca 2022. godine, također zaustavlja one koji bi neovlašteno, a nisu iregularizirani migranti, željeli kročiti u prostor skučen između ograde i Paromlina, s dva šatora, nekoliko parkiranih automobila, blatnjavim podom uokolo šatora i prijetećom ruševinom postrani.

Humanitarna stanica kod Paromlina, Zagreb, decembar 2022 / januar 2023. Foto: Iva Pleše i Mojca Piškori.

Iako se, za razliku od fizičkih prepreka uz državne granice koje su medijski relativno dobro pokrivena, ali uglavnom ne i kompleksnije prikazana, o ogradama unutar teritorija, onima koje jesu a osobito onima koje nisu dio prostora službeno namijenjenih iregulariziranim migrantima, manje piše i govori, one su, kako se može naslutiti i iz ovdje navedenih primjera, itekako prisutne i djelotvorne. O njima također govori i lik dječaka iz *Zamora materijala* koji se na nekoj od migracijskih ruta po Evropi, nakon što je uspio prijeći ogradu oko detencijskog centra te na bodljikavoj žici ostavio deku s otisnutim inventarnim brojem, pokušava domoći neimenovanoga grada na sjeveru: *Ograda. Svuda ograde; Još nikad nije vidio toliko ograde; Europa, to su koridori, nadvožnjaci, skladišta – a prije svega ograde* (Šindelka 2019: 8; 10; 28). Mnoge od tih ograde, treba dodati, nisu postavljene specifično za ljude u pokretu, ali tek u iskustvu skrivenih iregulariziranih kretanja postaju stvarne prepreke, poput nadvožnjaka ili autoceste koju je potrebno skriveno i opasno prijeći kako bi se, primjerice, nastavio put **šumom**. U tom smislu – dakle zaprečivanja ili otežavanja kretanja nepoželjnima – ograde u unutrašnjosti teritorija ne razlikuju se od ograde i drugih prepreka na državnim i drugim vanjskim, evropskounijskim ili šengenskim granicama,

postavljenima ili podignutima specifično za ljude u pokretu.

16. 1. 2023.

Literatura

Bez nec, Barbara, Marc Speer i Marta Stojić Mitrović. 2016. *Governing the Balkan Route. Macedonia, Serbia and the European Border Regime*. Beograd: Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe.

Grubiša, Iva. 2022. „From Prison to Refuge and Back: The Interplay of Imprisonment and Creating a Sense of Home in the Reception Center for Asylum Seekers“. *Journal of Borderlands Studies*.

Hameršak, Marijana i Iva Pleše. 2017. "Zimski prihvatno-tranzitni centar Republike Hrvatske. Etnografsko istraživanje u slavonskobrodskom kampu za izbjeglice". U *Kamp, koridor, granica. Studije izbjeglištva u suvremenom hrvatskom kontekstu*. Emina Bužinkić i Marijana Hameršak, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Centar za mirovne studije, Fakultet političkih znanosti – Centar za istraživanje etničnosti, državljanstva i migracija, 101-132.

Perić, Ivana. 2020. „Ograda više, posao manje“. *Radnička prava*.

Petrović, Duško. 2017. "Humanitarno izuzeće. Normalizacije suspenzije prava u kampu i koridoru". U *Kamp, koridor, granica. Studije izbjeglištva u suvremenom hrvatskom kontekstu*. Marijana Hameršak i Emina Bužinkić, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku; Centar za mirovne studije; Fakultet političkih znanosti, Centar za istraživanje etničnosti, državljanstva i migracija, 41-58.

Šindelka, Marek. 2019. *Zamor materijala*. Zagreb: Ljevak. Prevela Sanja Milićević Armada.

Škokić, Tea i Renata Jambrešić Kirin. 2017. „Shopping centar nenormalne normalnosti. Etnografija distribucijskog šatora u izbjegličkom kampu u Slavonskom Brodu“. U *Kamp, koridor, granica. Studije izbjeglištva u suvremenom hrvatskom kontekstu*. Emina Bužinkić i Marijana Hameršak, ur. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, Centar za mirovne studije i Fakultet političkih znanosti – CEDIM, 81-100.